

Дијалошка трибина: Икона је саздана у молитви и за молитву (ВИДЕО)

Црквена општина Подгорица вечерас, 14. марта 2022. године, организовала је девету дијалошку трибину у Светогеоргијевском дому под Горицом. Учесници трибине, свештеник Немања Кривокапић, професор Цетињске богословије, Драган Радовић, историчар умјетности и кустос Музеја града Подгорице и професор мр Мирко Тољић, ликовни умјетник, говорили су на тему „Икона у теологији и умјетности“.

Модератор вечери био је протојереј-ставрофор Гојко Перовић.

Трибина је почела излагањем оца Немање Кривокапића који је присутне подсетио на догађај проглашења побједе иконопоштовања у Цариграду 843. године, у вријеме царице Теодоре, када је у част те побједе организована велика литија у Цариграду. Спомен на тај догађај празнујемо на Недељу Православља и читамо Синодик у ком се прослављају сви који су бранили и чували иконе и на правилан начин их поштовали, а осуђују се они који су о истима погрешно учили.

Затим је укратко објаснио суштину иконоборачког спора, у који су поред

епископа и теолога били укључени и неколико царева, који су сурово прогонили иконопоштоватеље и уништавали иконе и свете мошти. Иако је Седми васељенски сабор 787. године осудио иконоборство, борба тада није била окончана. То се десило 843. године када су царица Теодора и патријарх Методије прогласили побједу над овом јереси.

Нагласио је да се ова недеља назива Недељом Православља, јер је побједа над овом јереси била побједа свих дотадашњих јереси, због тога што је иконоборство било производ и наставак пређашњих јереси. Зато је и догмат Седмог сабора везан за догмате ранијих сабора. Истакао је да иако је учење о поштовању икона формулисано у осмом и деветом вијеку, оно није тада настало, али до тада није постојала потреба да се о томе посебно пише.

Потом се осврнуо на иконоборачку аргументацију која је православнима стављала на терет идолопоклонство. Казао је да се поштовање иконе преноси на прволик, конкретну насликану личност, а не предмет, што иконоборачки приговор чини неоправданим. Говорио је о Светом Јовану Дамаскину и његовом разликовању поклоњења које чинимо Богу и светитељима.

Подсјетио је на светоотачку мудрост да је „икона саздана у молитви и за молитву или како још љепше кажу Свети Оци, икона је оваплоћена молитва“, и објаснио да се можемо молити Богу и без иконе, али је нама икона потребна због нашег доживљаја и она нас сама собом поучава. Цитирао је Светог Теодора Студита који каже да „оно што је у јеванђељу приказано помоћу хартије и мастила, на икони је приказано помоћу различитих боја или неког другог материјала“.

Господин Радовић казао је да се најранији примјери византијског сликарства из времена Немањића чувају у страним музејима. Прва имена аутора почињемо да биљежимо у времену обнове Пећке Патријаршије. Неки од најзначајнијих су Лонгин и поп Страхиња из Будимље, који је врло могуће аутор фрескописа подгоричке Цркве Светог Ћорђа, као и породица Димитријевић, Рафаиловић и Лазовић, све до браће Ћиновски који су обновили око стотину иконостаса у Црној Гори.

Истакао је да је највише трагова поствизантијског сликарства сачувано на простору Боке Которске, јер је Котор имао своје иконописачке школе, које су чак радиле и за католички Запад. Неисцпно богатство су такође манастирске ризнице, које чувају примјере сликарства из разних периода.

Управо у периоду обнове Пећке патријаршије рађени су иконописи многих црквава и манастира у Црној Гори, као што су Морача, Пива, Брезоевица, Подврх, који су изузетни примјери иконописа и дубореза на западној периферији византијског царства, гдје су се тада и поред разних утицаја поштовали византијски канони. Од времена Дукље и Златице и Христовог монограма са Златичког саркофага, постоји континуитет развоја хришћанске архитектуре, сликарства и свих других облика хришћанске умјетности.

Отац Гојко је посебно истакао минијатуре Светог Саве и Светог Симеона у Минеју штампарије Божицара и Вићенца Вуковића. Радовић је додао се у Музеју Подгорице, поред њихових књига, чува и једна итали-критска икона која је овдје доспјела као поклон Божицара Вуковића Цркви Светог Ђорђа.

Закључио је да је, упркос западним представама, византијска умјетност период хиљадугодишњег цвјетања, наводећи многе примјере са наших, али и ширих простора.

Господин Мирко Толић казао је да је питање иконе уствари питање иконе Христове и Његовог Оваплоћења. Иконопис је умјетност која је стасала заједно са црквеним појањем, богослужењем, архитектуром, са којима представља јединствени израз поштовања према Господу, као врхунској инспирацији и тежњи.

Нагласио је да се мора бити активан члан црквене заједнице, ако желимо да се бавимо иконописом. У њему све одлази и враћа се Лику Христовом, јер су светитељи христолики. Основа иконописа је у молитви, у разговору са Богом. Појаснио је зашто се умјетност иконе назива умјетношћу контраперспективе, јер је у центру перспективе Бог.

Осврнуо се на разлику између свјетовног и црквеног сликарства, коју је Флоренски у свом дјелу „Иконостас“ изразио поређењем ноћних и јутарњих снова, од којих су први рефлексии дневних збивања и знају често бити кошмарни, док су други снови одморног бића, који могу бити и пророчки. По њему, свјетовни умјетник слика у надахнућу, а иконописац игнорише надахнуће и моли се Богу. Молећи се Богу, његова душа се уздиже у горња небеса и горе се напаја утисцима горњег свијета. Када се врати, ти се утисци облаче у ликовне елементе који су иконици.

Отац Гојко захвалио је присутнима и заказао следећу трибину за двије недеље.

mitropolija.com